

Павлова А. К.

Університет державної фіскальної служби України

Криворучко Б. Д.

Університет державної фіскальної служби України

ГАЗЕТА «ІРПІНСЬКИЙ ВІСНИК» У СИСТЕМІ МІСЦЕВИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ РУБРИКАЦІЇ

У статті проаналізовано особливості системи рубрик та тенденції їхнього оформлення на прикладі газети «Ірпінський вісник». Простежено особливості графічного оформлення рубрик: гарнітуру, розмір та колір шрифту, горизонтальні, вертикальні, пунктирні лінії, рамки із затемненим фоном тощо. Авторами акцентовано, що для композиції номера вирішальне значення мають тематичні рубрики, які дозволяють реалізувати диференційований підхід до читачької аудиторії, систематизувати матеріал газети й орієнтувати його на конкретні групи читачів. Констатовано, що рубрика може збігатися з розділом газети, але частіше виходить так, що публікації, які входять у розділ, розміщені в ньому під різними рубриками (вони можуть бути пов'язані зі сферами життя, про які написано в публікаціях, або з географічною одиницею, яка відіграє ключову роль у публікації тощо).

Вибір розміру шрифту / кегля для рубрики і варіантів шрифту серед гарнітури (жирний, курсив тощо) насамперед залежать від формату видання, у якому ця рубрика й друкується, кегля шрифту основного матеріалу, який розміщений у цій рубриці, і числа ступенів рубрикації. Чим більший формат газети, тим більшого розміру шрифти використовують для оформлення рубрик (іноді самих публікацій). У підборі шрифтів та гарнітур для оформлення рубрик ураховується підпорядкованість різних стилів шрифтів. Їхнє верховенство визначається стилем: у межах однієї гарнітури жирний варіант за значущістю є більшим літери напівжирного варіанта, який водночас більший, ніж світлий варіант (звичайний). Рівень співвідношення верховенства шрифтів в оформленні заголовків: жирний – напівжирний – світлий (звичайний).

У результаті засвідчено, що від кількості рубрик залежить різноплановість газети, бо самі рубрики розміщують, як і матеріали, на шпальтах газети. Чим більшу кількість шпальт містить газета, тим більше матеріалів можна на них розмістити. Автори зосереджують увагу на постійних розділах газети «Ірпінський вісник», які можна побачити в кожному номері: «Новини Приірпіння» «На часі», «Телетиждень», «В Україні», «На дозвіллі» тощо.

Ключові слова: рубрика, номер, газета «Ірпінський вісник», шрифт, гарнітура, заголовок, постійний розділ газети.

Постановка проблеми. Газета була одним із перших різновидів засобів масової інформації (далі – ЗМІ), і вже в її прототипі “Acta diurna”, який з’явився за часів Стародавнього Риму, почала простежуватися тенденція розмежування різних типів інформації мовними та графічними засобами, тобто рубрикація. Рубрикація є однією з найважливіших систем в оформленні періодичних видань.

Друковані ЗМІ мають величезну популярність у сучасному світі, кожний із них має власне оформлення, постійну базу підписників, редколегію, особливості оформлення тощо.

Зміст та склад системи рубрик визначають відповідно до формату, тиражу, типу, рівня та тематики самої газети. Наприклад, у невеликій місцевій газеті може бути 20–30 рубрик, але якщо газета

регіональна або розповсюджується по всій країні, то рубрик може бути удвічі – утричі більше.

Система рубрик – особлива та важлива складова частина газети, за допомогою якої читач може зорієнтуватися у її змісті. Рубрики бувають різних видів, вони можуть визначати аудиторію своїх читачів, жанр матеріалів, місцезнаходження самої газети тощо. Без рубрики неможливе існування адекватної та чіткої композиції газети: матеріали просто будуть хаотично розташовуватися на сторінках видання, без усякої систематизації та підпорядкованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості рубрикації вивчали як закордонні, так і вітчизняні дослідники. Зокрема, В. Шевченко у своїх працях зазначає, що рубрика

узагальнює, конкретизує тематику матеріалу в періодиці [8]. О. Харитоненко зауважує, що рубрика сьогодні втратила свою індивідуалізованість, «творчий потенціал», однак більш послідовно почала відігравати роль композиційної одиниці видання [7, с. 4].

Британський журналіст Д. Рендол констатує, що визначальною може вважатися та рубрика, яка підтримує в читача інтерес до видання та багато років існує на сторінках ЗМІ [6]. С. Васильєв наголошує на тому, що ефективність дії періодичних видань залежить і від того, наскільки легко читачка аудиторія орієнтується в їхньому змісті [2]. Дослідниця Г. Йордан аналізує архітектоніку газети в аспекті сучасних умов розвитку масової комунікації, визначає її сутність як магістральний принцип побудови газети. Авторка виокремлює засоби творення та структурні компоненти архітектоніки друкованих ЗМІ [5].

Постановка завдання. Для розуміння та пошуку специфіки рубрикацій потрібні знання про систему рубрик та її оформлення.

Метою публікації є дослідження специфіки рубрики в місцевій періодиці на прикладі газети «Ірпінський вісник».

Мета розвідки передбачає реалізацію таких завдань: виокремити систему рубрик у місцевій газеті, охарактеризувати особливості оформлення рубрик у періодичному виданні «Ірпінський вісник».

Об'єктом дослідження є система рубрикації в періодичному виданні, а предметом – особливості оформлення рубрик у місцевій газеті «Ірпінський вісник».

Виклад основного матеріалу. Датою заснування газети «Ірпінський вісник» можна вважати 4 листопада 1988 р., адже тоді в Ірпені почала випускатися перша міська газета, яка називалася «Прапор перемоги». Пізніше, наприкінці 90-х – на початку 2000-х р., газету заново засновує Ірпінська міська рада, називає її «Ірпінський вісник». Друк газети здійснюється в типографії ТОВ «Поліграфічна компанія «Інтерекспрес-друк»», яка розташована в місті Києві.

Видання кілька разів змінювало редакторів: у 2010 р. головним редактором був В. Закревський; у 2015 р. – Ю. Бережко-Камінська – українська письменниця та журналістка [1]. Із 2019 р. головний редактор «Ірпінського вісника» З. Міронішена [4].

Із 2016-о р. газету можна передплачувати онлайн, підписавшись на електронну розсилку, що дало читачам газети можливість оперативно отримувати свіжі випуски видання в електронному форматі.

За грудень 2017 р. наклад газети налічує 3 250 примірників. Зараз газета продовжує публікуватися, а також має свій власний сайт у мережі Інтернет. Хоча «Ірпінський вісник» існує не так давно, але його історія виявилася досить насиченою на різні події.

Особливості рубрикації місцевої газети «Ірпінський вісник» простежимо на прикладі низки номерів за 2017 р. Кожний номер газети має дванадцять сторінок. На першій шпальті газети розміщено: логотип «Ірпінського вісника»; «шапку», де зображені число та дата номера, передплатний індекс та напис: «Газета заснована 4 листопада 1988 р.»; контакти редакції; дві – три реклами; анонс головної статті (вона завжди надрукована на четвертій сторінці газети); повідомлення або замітка про події, які вже сталися, або анонс заходів, які відбудуться найближчим часом.

На кожній сторінці газети розміщено матеріали із заголовками до них та тематичні фотоілюстрації. Назва рубрики розміщена в «шапці» газети (верхня частина сторінки), разом із номером сторінки та відповідною датою. Кожний номер «Ірпінського вісника» містить 8–9 розділів, у яких розміщені матеріали за рубриками.

Постійні розділи газети, які ми можемо побачити в кожному номері, такі:

1. «Новини Приірпіння» (ідеться про новини з Ірпеню, найближчих до нього міст і селищ). Розділ включає такі рубрики: «Спільна справа» (є майже в кожному номері, розповідає про вагомі досягнення ірпінців), «Знай наших» (повідомляється про видатні досягнення ірпінців у світі або Україні), «Перемога» (рубрика схожа на попередню, але тут акцентовано увагу саме на перемогах ірпінців у різних всеукраїнських або міжнародних фестивалях, конкурсах тощо), «Фестиваль» (подаються новини про фестивалі, які проходили в Ірпені нещодавно), «Нововведення» (про нововведення в місті Ірпені), «Мистецтво» (події, пов'язані з культурним життям Ірпеня), «Влада і громада», «Із перших рук», «Актуально» тощо.

2. «На часі». У цьому розділі міститься актуальний матеріал номера газети, наявні такі рубрики: «Точка зору» (думка якогось відомого ірпінця, наприклад мера, щодо якоїсь актуальної проблеми, події тощо), «Спільна справа» (ідеться про співпрацю ірпінчан з установами інших міст та селищ).

3. «Телетиждень». У цьому розділі обсягом дві сторінки міститься телепрограма найпопулярніших телеканалів на тиждень, серед них канали «ICTV», «Інтер», «1+1» тощо. У кінці розділу розміщена рубрика «Оголошення», у якій можемо

побачити оголошення про загублені документи в Ірпені.

4. «В Україні» (найпомітніші новини з усіх куточків України за останній тиждень).

5. «На дозвіллі». Наявні рубрики: «Смачно і просто» (рецепти простих у приготуванні страв), «Цікаві поради» тощо. Майже в кожному номері газети є кросворд, іноді публікуються календарі з переліком православних свят, сприятливих днів тощо.

6. «Оголошення. Реклама». Тут ми можемо побачити привітання з уродинами, ювілеями, святами, подіями; оголошення щодо роботи міського транспорту; рекламу тощо [3; 4].

Також у газеті «Ірпінський вісник» простежуються розділи, які наявні лише в декількох номерах газети: «Суспільство», «Постать», «Офіційно», «Зворотний зв'язок» тощо. Те саме можна сказати про рубрики – часто спостерігається така тенденція: у кожному номері з'являється велика кількість нових рубрик, які, частіше за все, не мають продовження в наступних номерах. Приклади таких рубрик: «Ціна питання», «Від слова до діла», «Віра» тощо.

У кожному номері газети можна побачити «Колонку редактора», а точніше, головного редактора, де журналіст висловлює свою думку щодо актуальних подій, соціальних проблем тощо (так би мовити, про «наболіле»).

Під заголовками матеріалів ми можемо іноді побачити лід. Самі назви рубрик розміщені над заголовком матеріалу. Щодо авторів матеріалів, їхні імена можуть бути написані або в кінці матеріалу, або після ліду (перед текстом матеріалу), у спеціальній вставці.

На останній сторінці, унизу, розміщено: кількість накладу; передплатний індекс; інформацію про засновника газети; контакти й адресу редакції; адресу типографії; інформацію про засновника газети; свідоцтво про реєстрацію газети; прізвище, ім'я, по батькові головного редактора.

Загалом, у результаті проведеного аналізу номерів газети «Ірпінський вісник» щодо особливостей рубрикації можна виокремити такі тенденції: часто рубрики з'являються в одному номері газети, потім не повторюються в інших (так іноді буває і із заголовками); змінюється розташування імен авторів матеріалів (то перед текстом матеріалу, то після нього); у кожному номері міститься колонка редактора; розділ «В Україні» узагалі не містить рубрик, тільки колонку з короткими замітками про новини за тиждень.

Простежимо графічне оформлення рубрик у газеті «Ірпінський вісник». Назви розділів пишуться

шрифтом, ідентичним із тим, яким пишуться назви рубрик. Розмір шрифту розділу є більшим за шрифт рубрики приблизно на один кегель. На одній сторінці можуть розмішуватися декілька рубрик та матеріалів, що їм підпорядковуються.

Щоб рубрики та матеріали не зливалися одне з одним, їх розмежують горизонтальною лінією, а всередині цієї лінії (праворуч від центра) розмішують назву рубрики, відрізають з лівого та правого боків від рубрики частини горизонтальної лінії (довжиною приблизно з товщину однієї літери). Але розмежування матеріалів вертикальними лініями, якщо вони розташовані поряд, не вбачається. Через це читач може випадково сприйняти ці два матеріали за один, який має два підрозділи.

Схожий елемент оформлення (горизонтальні лінії) ми можемо побачити в колонці «Україна. Новини тижня» у розділі «В Україні»: матеріали в колонці розміщені в лінійній рамці (товщина ліній ідентична з такою ж у рубриках), назва колонки так само виділена на краях відрізанням частини лінії, на рівні якої вона розташована.

Усі матеріали в газеті написані єдиним уніфікованим шрифтом, цей шрифт є найменшим за розміром з усіх, які наявні в газеті. Майже кожний матеріал має лід, виділений жирним шрифтом. У ліді подано короткий виклад цього матеріалу. Шрифти матеріалу та ліду не є ідентичними – шрифт ліду є більш витягнутим порівняно зі шрифтом тексту матеріалу.

Часто спостерігається така тенденція, що перший абзац матеріалу виділяється жирним шрифтом (шрифт є ідентичним зі шрифтом самого матеріалу).

Що ж до графічного оформлення заголовків у газеті «Ірпінський вісник», то тут можна помітити таку тенденцію: головне словосполучення в заголовку виділяється зміною кольору літер із чорного на більш світлий сірий колір. Щоб ці літери не зливалися з білим фоном паперу, навколо них роблять тонке обведення. Самі заголовки за розміром шрифту приблизно у двадцять разів більші від того, яким надруковані матеріали, тобто не ідентичні.

Деякі рубрики в розділі «На дозвіллі», наприклад «Смачно і просто», виділяють пунктирною лінією замість звичайної, водночас додають до лінії невеликий малюнок ножиць: цю рубрику можна вирізати з газети та використати за потреби. Різні оголошення (про зміну тарифів, зміну розкладів руху електричок, маршрутних таксі тощо, вакансії) у газеті розміщені в рамках із затемненим фоном, що дає читачеві змогу відрізнити їх від інших матеріалів.

Майже кожний матеріал у газеті має фото- або графічні ілюстрації. Також у деяких великих за обсягом матеріалах можна побачити підзаголовки, які виконуються шрифтом, що за своїм розміром та гарнітурою є ідентичним із тим, яким пишуть назви рубрик та розділи в газеті.

Висновки і пропозиції. Для адекватної композиції газети важливі її оформлення та дизайн. Рубрики мають бути простими та легкими в орієнтуванні для читача. У графічному оформленні газети рубрика має обов'язково відділятися від основного матеріалу різними способами (шрифтом (графічно), розміщенням (візуально) тощо). Це потрібно для того, щоб читачеві було легше знайти матеріал, який його цікавить. Кожне друковане видання в Україні та всьому світі має своє власне графічне оформлення рубрикації, газети загалом.

Щодо рубрикації в місцевій газеті «Ірпінський вісник» можна простежити особливості та тенденції. Часто рубрики з'являються в одному номері

газети, потім не повторюються в інших (так іноді буває із заголовками); змінюється розташування імен авторів матеріалів (іноді перед текстом матеріалу, іноді після нього); у кожному номері міститься колонка редактора; розділ «В Україні» узагалі не містить рубрик, тільки колонку з короткими замітками про новини за тиждень.

Що ж до графічного оформлення рубрики, то тут, як і в інших газетах, можна побачити вирізнення рубрики від матеріалів графічними елементами (горизонтальні лінії та назви рубрик на рівні цих ліній), виокремлення розділів схожими графічними елементами. Для шрифтового оформлення матеріалів та рубрик у газеті «Ірпінський вісник» відведено власну гарнітуру щодо кожного текстового елемента: рубрики, ліду, розділу, статті тощо. Шрифтове та графічне оформлення заголовків, рубрик та інших елементів в «Ірпінському віснику» дає змогу читачеві розрізнити ці ж елементи візуально, не «губитися» у них.

Список літератури:

1. Бережко-Камінська Ю. *Вікіпедія* : вебсайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бережко-Камінська_Юлія_Миколаївна (дата звернення: 24.11.2020).
2. Зикун Н. Культура мови ЗМІ і рівень довіри до медіатекстів. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2012. Вип. 31. С. 63–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2012_31_20.
3. Ірпінський вісник. URL: <https://imr.gov.ua/irpinskij-visnik> (дата звернення: 25.11.2020).
4. Ірпінський вісник. *Вікіпедія* : вебсайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ірпінський_вісник (дата звернення: 24.11.2020).
5. Йордан Г. Основні архітектонічні складові друкованої газети. *Медіапростір*. 2017. Вип. 10. С. 37–43.
6. Рендол Д. Універсальний журналіст. Київ : К. І. С., 2007. 288 с.
7. Харитоненко О. Газетна рубрика в історії та сучасності: функції, види, традиції оформлення. *Держава та регіони : науково-практичний журнал. Серія «Соціальні комунікації»*. 2012. № 3 (11). С. 101–106.
8. Шевченко В. Заголовний комплекс сучасної молодіжної газети – важливий засіб її змістового спрямування. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=309> (дата звернення: 07.11.2020).

Pavlova A. K., Kryvoruchko B. D. THE NEWSPAPER “IRPINSKY VISNYK” IN THE SYSTEM OF LOCAL MEDIA: FEATURES OF RUBRICATION

The article analyzes the features of the system of headings and trends of their design on the example of the newspaper “Irpinsky Visnyk”. Peculiarities of graphic design of headings are examined: typeface, font size and color, horizontal, vertical, dotted lines, frames with a darkened background, etc. The authors emphasize that thematic rubrics are crucial for the composition of the issue, which allow to implement a differentiated approach to the readership, to systematize the material of the newspaper and to focus it on specific groups of readers. It is stated that the heading may coincide with the section of the newspaper, but more often it turns out that the publications included in the section are placed in it under different headings (they may be related to the spheres of life described in the publications or to a geographical unit, which plays a key role in the publication, etc.).

The choice of font size for the heading and font options among the typeface (bold, italic, etc.) depends primarily on the format of the publication in which this heading is printed, the font size of the main material, which is subject to this heading and the number of degrees. The larger the format of the newspaper, the larger font size is used for the design of columns (sometimes for the publications themselves). When selecting fonts and sets for the design of headings, the subordination of different font styles is taken into account. Their supremacy is determined by style: within one typeface, the bold version is larger in meaning than the letters in the bold version, which in turn is larger than the light version (regular). The level of the ratio of the supremacy of fonts in the design of the titles is as follows: bold – semi bold – light (normal).

As a result, it is proved that the diversity of the newspaper depends on the number of rubrics, because the rubrics themselves are placed, as well as materials, on the pages of the newspaper. The more pages the newspaper contains, the more materials can be placed on them. The authors focus on the regular sections of the newspaper “Irpinsky Visnyk”, which can be seen in each issue: “News of Pryirpinnia”, “On Time”, “Teleweek”, “In Ukraine”, “Leisure” and more.

Key words: *heading, number, Irpinsky Visnyk newspaper, font, typeface, headline, permanent section of newspaper.*